

PRIROČNIK ZA ŠTUDIJ IN STROKOVNO PISANJE

(Miran Hladnik: *Praktični spisovnik ali Šola strokovnega ubesedovanja, Vademekum za študente slovenske književnosti, zlasti za predmet Uvod v študij slovenske književnosti, Ljubljana, samozaložba 1990*)

Hladnikova knjiga *Praktični spisovnik ali Šola strokovnega ubesedovanja* je napisana za študente slovenske književnosti, da bi uspešno študirali književnost, se vključevali v seminarsko delo in na koncu študija napisali diplomsko nalogo, na katero bi bili ponosni.

Če bruc na slovenistiki že od začetka ni prav voden, gotovo zapravi veliko časa, ki mu ga bo pozneje, ko se bo treba prebijati od izpita do izpita, zelo zmanjkovalo. Miran Hladnik ostro ločuje srednješolski način učenja od visokošolskega študija: »Od učenja je treba preiti k študiju, od reproduciranja odpredavanega na komorno (kabinetno) produkcijo samostojnih literarnovednih izjav. Študiram takrat, kadar imam do snovi aktiven odnos, ko se mi kakšna teza zazdi sumljiva, ko z avtorjem teze polemiziram ali se nad njim tudi navdušujem, ko me zagrabi, da sam poiščem konkreten primer za avtorjevo abstraktno trditev.« (Str. 24.) Podobno se tudi zavzema za prehod od »brezobličnega« osnovnošolskega ali srednješolskega prostega spisa k visokošolskemu žanrskemu pisanju: povzetku, referatu, analizi ali interpretaciji, kritiki ali recenziji, diplomski nalogi. Žanri nastajajo glede na obravnavano tematiko, naslovnika in namen sporočanja. Ni pa knjiga, ki popisuje način študija in pisanja na slovenistiki, primerna samo za študente slovenskega jezika in književnosti; tudi izkušen slovenist, ki se ukvarja s pedagoškim ali znanstvenim delom, bo v njej našel marsikakšno idejo za študij, raziskovanje in pisanje ali se zavedel kakšne slabosti svojega dela.

V začetnih poglavjih je razčiščeno veliko nejasnih pojmov: razlika med literaturo, beletristiko, književnostjo in slovstvom, med poetiko in retoriko, med verzologijo, naratologijo in tematologijo, med literarnozgodovinsko in literarnoteoretsko paradigmo idr. Podani so nasveti, kako naj študent porabi svoj čas za poslušanje predavanj, udeležbo v seminarjih in proučevanje primarne in sekundarne literature, to je literature ali leposlovja in literature o literaturi. Izpit je predstavljen kot neizbežna stresna situacija, hkrati pa je opozorjeno tudi na možnost, da zavzet študent pri izpitu odpre nov problem, ki postane enako vznemirljiv za študenta in profesorja. V tem primeru se vloge zamenjajo in debata postane enakopravna.

Kot dokaz samostojno opravljenega raziskovanja se šteje referat ali diplomatska naloga. Navedeno je veliko nasvetov, kako se izbira predmet raziskovanja, izpisuje gradivo, postavlja in zavrača teze, oblikuje navedke (citate) in opombe (fusnote), izpopolnjuje rokopis in nazadnje poskrbi za njegovo razmnoževanje. Opozorjeno je tudi na številne nevarnosti: da se izbere preširoka tema in izgublja v naštevanju, da se pri obravnavanju sugestivnega avtorja zapade v njegov način izražanja, da se piše nabuhlo namesto slogovno nevtralnno. Predstavljene so tudi možnosti za uporabo računalnika pri shranjevanju podatkov, urejanju besedila in razmnoževanju.

Za Hladnikov *Praktični spisovnik* lahko rečemo, da je polprogramiran: vsebuje namreč vprašanja ali naloge in z odgovarjanjem nanje ali z njihovim izpolnjevanjem uporabnik knjige lahko preskuša, koliko znanja je osvojil. Z navadnim branjem niti ni mogoče presoditi kvalitete knjige; šele po duhovni razgibanosti mladih ljudi v seminarju se lahko oceni, koliko je učinkovita.

Poleg pohval bi vendarle rad izrekel tudi nekaj pomislekov. Čudno se mi zdi, da je med univerzitetnimi učitelji taka razlika v presojanju pomembnosti branja za študij. Miran Hladnik na slovenistiki meni, da študent dobi 50 % informacij z branjem (str. 43), Leopoldina Plut-Pregelj na pedagogiki pa, da študent porabi za branje samo 16 % svojega časa (Učenje ob poslušanju, str. 11). Eden od njiju se najbrž moti. Kdo neki?

Med branjem Hladnikove knjige sem se čudil bistrosti razpravljanja in lahkotnosti izražanja, na nekaterih mestih pa me je dušila velika količina bibliografskih in drugih podatkov. Morda bi se dala ta množina podatkov zmanjšati ali oddvojiti od razpravljanja.

Knjiga popisuje, kakšno bi strokovno pisanje moralo biti. Zanimivo pa bi bilo videti tudi, kako izvirni in prodorni so pisni izdelki študentk slovenistike v resnici. Že zaradi besede spisovnik v naslovu bralec pričakuje tudi vzorce strokovnega pisanja, vsaj kakšen sinopsis, povzetek, analizo, recenzijo ali odlomek iz obsežnejšega besedila.

Odkar nimamo več zaupanja v enciklopedično kopičenje osebnega znanja, tudi pri nas izhaja čedalje več matemagaskih ('ki rojevajo učenje') in metodoloških knjig: Poti do znanja Vida Pečjaka, Učenje ob poslušanju Leopoldine Plut-Pregelj, Projektno učno delo Helene Novak, Tehnika in metodologija strokovnega pisanja (Zavod za statistiko), Pristop k znanstvenemu delu (Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo). Hladnikova knjiga uspešno tekmuje z njimi, posebno zato, ker je omejena na ozko strokovno področje, konkretna, enotna in prežarjena z osebno zagretostjo. Avtor je kar preveč skromen in ne računa na veliko zanimanje: knjigo je izdal v tako majhni nakladi, da je že pošla. Upajmo, da bo kmalu prišlo do ponatisa.*

France Žagar

Pedagoška akademija v Ljubljani

MAKEDONŠČINA V SLOVENSКИH BERILIH ZA OSNOVNO ŠOLO

V novih slovenskih berilih za 6., 7. in 8. razred, ki sta jih pripravila Gregor Kocijan in Stanko Šimenc, je v vsakem tudi po ena makedonska pesem v makedonščini (cirilici) in v slovenskem prevodu. V berilu za 6. razred je pesem *Tato* (Gligor Popovski), za 7. razred *Treba da bideme podobri* (Aco Šopov) in za 8. razred *Od vozot* (Blaže koneski).

Besedila so namenjena literarnemu izobraževanju in vzgoji. Za spoznavanje makedonskega jezika bi boljše služila bolj preprosta besedila. Pripravljajoč v okviru »male šole slovanskih jezikov«, ki jo prireja Slavistično društvo Ljubljana, predstavitev makedonščine, ki je bila skupaj s predstavitev poljščine dne 17. novembra 1990, smo si zamislili tudi jezikovno predelavo omenjenih makedonskih besedil kot pomoč učiteljem in učencem, ki bi vendarle izkoristili priložnost, da obravnava ne bi bila samo literarna, ampak tudi jezikovna ali pa morda predvsem jezikovna.

V pesmi *Treba da bideme podobri* (= *Moramo biti boljši*), namenjeni 7. razredu, smo ugotovili nekaj tiskarskih napak, ki lahko precej ovirajo solidno jezikovno predelavo (preparacijo). Mislim, da je koristno, če tudi na tem mestu opozorim nanje in tako preprečim nepotrebne težave:

1. Napačno sta natisnjena dva tvornosedanja deležnika, ki izražata sočasnost. Ustrezna oblika v slovenščini se glasi na -č, vendar je deležniška konstrukcija malodane odmrta, medtem ko je v makedonščini pogosta in živa. Slovnčni primer: *Ivan jade, čitajk'i vesnici*, kar je v dobesednem prevodu *Ivan jé, beroč časnike*. V makedonščini se ta deležnik (pravzaprav »deležek«, ker je oblika nepregibna) vedno končuje na -jk'i. (Črka k', torej z naglasom, se izgovori mehko; izhaja iz č; na primer makedonsko *nok'*: srbohrvaško *noč*: slovensko *noč*.) V omenjeni pesmi je ta deležniška oblika tvorjena od glagolov *ljubiti* (= poljubljati) in *gledati*. Glagola sta enaka slovenskima, vendar makedonščina ne pozna nedoločnika. Makedonski deležji bi se morali glasiti in biti napisani takole: *ljubejk'i* (= *ljubeč, poljubljajoč*) in *gledajk'i* (= *gledajoč*), v resnici pa sta v berilu natisnjeni napačno: **ljubejki*, **gledajk'u*. V pesmi je osebek glagola poljubljati voda: *voda* (točneje: *ustnice vode*) *poljublja kolena in šepeta o suši*. Osebek glagola gledati pa je človek (mož): *dobri mož skromno kósi in te pri tem gleda ali pozdravlja*. Takole bi se na primer glasila slovenska stavka z ustrezno deležniško konstrukcijo in podobno vsebino: *Poljubljajoč kolena, voda šepeta o suši in žejí; Zroč prijazno v popotnika, mož uživa skromno kosilo*.

2. Napačno je natisnjen glagol *sanjati*, ki se v makedonščini glasi in sprega takole: *sonuvam – sonuvaš – sonuva – sonuvame – sonuvate – sonuvaat*. V pesmi nastopa zadnja oblika, to je 3. oseba množine; natisnjena je napačno, in sicer *b* namesto *v*: **sonubaat*. (Očitno gre za preprosto zmešnjavo cirilice in latinice.) Kot vidimo, so spregatvene oblike precej podobne slovenskim, razen ravno zadnje, pri kateri sta slovenščina in srbohrvaščina izgubili nekdanji *t*. V pesmi je obravnavani glagol uporabljen v temle lepem izrazu: *síte grla što sonuvaat vino*, kar pomeni: vsa grla, ki sanjajo o vinu. Torej ima glagol *sanjati* v makedonščini lahko predmet brez predloga.

* Do tega je že prišlo: 2., popravljena izdaja je v 300 izvodih izšla februarja 1991. Op. ur.